

УДК: 338.43:504

DOI: 10.18524/2413-9998/2020.3(46).214221

А. В. Андрейченко,

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри менеджменту та інновацій,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058, Україна
e-mail: avandreichenko@gmail.com

Р. Р. Арутюнян,

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри банківської справи
Одеський національний економічний університет
Преображенська, 8, м. Одеса, 65082, Україна
e-mail: ruzaodessa@gmail.com

Г. Г. Варданыян,

студентка 4-го курсу спеціальність «Міжнародні відносини»
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058, Україна
e-mail: vardanyan.gayane05@gmail.com

ВПЛИВ ПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ НА РЕАЛІЗАЦІЮ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Обґрунтовано, що перехід до сталого розвитку повинен забезпечити збалансоване розв'язання проблем соціально-економічного розвитку і зберігання природно-ресурсного потенціалу. Доведено необхідність збалансованості між економічною, соціальною та екологічною складовими стратегії сталого розвитку. Визначено, що без відповідних політичних рішень спрямованих на обережне поводження з природними ресурсами, забезпечення збалансованого та безвідходного виробництва, формування адекватних сучасному стану суспільства форм мислення та норм поведінки, а також без відпрацювання відповідних державних механізмів, Україна в найближчій перспективі не в змозі забезпечити впровадження концепції сталого розвитку.

Ключові слова: сталий розвиток; рівновага; концепція; державне регулювання; політичні рішення.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Протягом всього свого існування та в процесі проходження все нових етапів розвитку людина збільшувала масштаби свого впливу на природу.

Сьогодні вони вже досягли того критичного рівня за яким природа втрачає здатність до самовідновлення. Усвідомлення швидкої вичерпності корисних копалин, прогресуюча деградація інших видів природних ресурсів внаслідок господарської діяльності людини, загроза глобальної екологічної кризи є основою практичного впровадження концепції сталого розвитку в різних країнах світу. На сучасному етапі порушення рівноваги між політичним, соціальним, технологічним, економічним, екологічним розвитком викликає необхідність переходу до моделі сталого розвитку і для України. Одним із найвпливовіших чинників сталого розвитку як на рівні держави так і в межах окремих територіальних об'єднань є дієве партнерство державних і місцевих органів влади з представниками приватного сектору та населенням. І в результативності означеного партнерства найголовнішу роль відіграють політичні рішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основний аспект концепції сталого розвитку та механізм її впровадження присвячена низка праць таких вчених як І. А. Александров, М. Д. Балджи, Г. Брундтланд, Л. М. Горбач, В. С. Ніценко, В. М. Трегобчук, М. А. Хвесик та інших. В той самий час проблемні питання щодо політичного втручання у забезпечення збалансованості між економічною, соціальною та екологічною складовими все ще недостатньо висвітлені.

Постановка завдання. Головною метою статі є дослідження проблемних питань сталого розвитку в контексті їхньої залежності від відповідних політичних рішень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нагальна необхідність спрямування зусиль на мінімізацію впливу виробничих процесів, продуктів та послуг на навколишнє середовище протягом останніх десятиріч підтверджується зростаючою орієнтацією урядів держав на захист навколишнього середовища. Основним завданням у цьому контексті є забезпечення сталого розвитку [1, с. 17].

Об'єктивним підґрунтям для формування ефективних механізмів реалізації концепції сталого розвитку виступає прогресуюче збільшення дефіцитності поновлюваних і невідновлюваних при-

родних, матеріальних, фінансових та інших ресурсів поглиблює екологічну кризу, ускладнює можливості використання економічного потенціалу та створює об'єктивну необхідність [2, с. 200]. Особливо актуальним це є в ситуації, коли масштаби антропогенного впливу на навколишнє середовище вже досягли критичної величини і навіть незначне їх збільшення в будь-який момент загрожує екологічною катастрофою.

Що стосується безпосередньо категорії «сталий розвиток», В. Трегобчук запропонував характеризувати його як економічне зростання, за якого ефективно розв'язуються найважливіші проблеми життєзабезпечення суспільства без виснаження, деградації та забруднення довкілля [3, с. 33]. Інакше кажучи, це розвиток, який задовольняє потреби теперішнього часу, проте не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби [4, с. 33].

Сталий розвиток є атрибутом економічної безпеки та знаходиться у іманентному зв'язку із нею: забезпечення безпеки через розвиток та розвитку через забезпечення безпеки. В цьому сенсі він має і походження, і зміст переважно екологічний. На побутовому рівні сталий розвиток взагалі пов'язують лише із захистом навколишнього середовища та створенням ресурсозберігаючих технологій і безвідходних виробництв.

Перехід до сталого розвитку повинен забезпечити збалансоване розв'язання проблем соціально-економічного розвитку і зберегання природно-ресурсного потенціалу.

Сталий розвиток має забезпечити функціонування національної економіки при позитивних показниках ефективності, розумне використання ресурсного потенціалу, зменшення викидів вуглекислих газів, застосування інноваційних технологій. Необхідність уточнення концепції сталого розвитку пов'язана із загостренням проблем пошуку нових джерел розвитку за умови обмеженості природних ресурсів, варіантів зменшення залежності економічного зростання від споживання ресурсів, шляхів запобігання деградації екосистем [5, с. 181]. Нагальність означеної проблеми можна побачити на тлі природних катаклізмів в Західній Україні, спровокованих, в тому числі, й масовою вирубкою лісів.

З огляду на вищевказане стратегія сталого розвитку включає три основні складові: екологічну, що передбачає охорону навколишнього природного середовища; економічну, що передбачає результативний розвиток виробництва та продуктивних сил суспільства; соціальну, що передбачає підвищення добробуту людей у різних проявах. Використання категорії «стратегія сталого розвитку» стосується розвитку як країни в цілому, так і окремих секторів національної економіки. Тобто важливо конкретизувати про який об'єкт йде мова: держава, екосистеми чи її складові (природа, населення, господарство) або території у розумінні певної екосистеми.

В будь-якому випадку не викликає сумнівів необхідність поетапної реалізації концепції сталого розвитку. На першому етапі мають бути вирішені гострі екологічні, економічні та соціальні проблеми, які створюють перешкоду до сталого розвитку. На цьому етапі слід зупинити процеси деградації в сучасному суспільстві і природі, здійснити комплексне оздоровлення природного середовища і природних ресурсів, подолати бідність як соціальне явище, забезпечити умови для створення внутрішнього ринку, домогтися реальної єдності влади і суспільства. На цьому етапі необхідно розробити і впровадити в життя нову політику в галузі освіти і виховання, науки і технологій відповідно до принципів і завдань сталого розвитку. На другому етапі мають здійснюватися системні (структурні і функціональні) перетворення в економіці, екологізація суспільно-економічних відносин, технологічне оновлення виробництва. Витрати ресурсів на одиницю кінцевої продукції та якість життя народу повинні відповідати рівню розвинених європейських країн. На третьому етапі Україна має розвиватися як повноправний член спільноти розвинених країн світу, які перейшли на засади сталого розвитку [6, с. 73].

В економічній науці категорію «сталість» вперше було застосовано до агровиробництва, де ознак сталості досягти набагато складніше, ніж у будь-яких інших галузях. Пов'язано це в першу чергу з необхідністю забезпечення продовольчої безпеки населення та сировинної бази для розвитку промисловості, збережен-

ня загального стану екосистеми та відтворення родючості ґрунтів, забезпечення робочих місць та доступу населення до якісних, екологічно чистих продуктів харчування [7, с. 262].

В подальшому й для інших сегментів національної економіки також було доведено, що суттєвий результат для покращення використання природноресурсного потенціалу та соціально-економічного розвитку можливо отримати при інтеграції економічних та екологічних інтересів у суспільстві, що здійсниться завдяки підвищенню ефективності використання природних ресурсів, їх зберіганню та ощадливому застосуванню, впровадженню прогресивних маловідходних і безвідходних технологій. Це стане можливим при формуванні національної політики, яка базуються на положеннях сталого розвитку суспільства [8, с. 59].

В цьому сенсі політичний вектор повинен відповідати законам відтворення природного середовища та його ресурсів (причому де-факто, а не де-юре) та створювати умови для їх оптимальної взаємодії.

Зокрема, свого часу Україна підписала документи Конференції ООН з довкілля та розвитку (1992 р.) та Всесвітнього саміту зі сталого (збалансованого) розвитку (2002 р.), а також документи Конференції ООН зі збалансованого розвитку (2012 р.). Однак період після підписання означених документів збігся з важкими роками становлення нових державних інституцій та суспільно-політичних відносин, з докорінною трансформацією економіки України й тотальною економічною кризою, особливо на тлі анексії Російською Федерацією АР Крим та збройного конфлікту на Сході України. Все вищевказане ускладнило імплементацію означених документів в нормативно-правову базу.

На законодавчому рівні Національна парадигма сталого розвитку України як одне із основних завдань політики сталого розвитку щодо забезпечення збалансованого соціально-економічного зростання, закріплює необхідність технічного переоснащення виробництва на основі впровадження новітніх наукових досягнень, енерго- і ресурсоощадливих та безвідходних технологій, широкого застосування відновлюваних джерел енергії, розв'язання про-

блеми утилізації відходів, що утворюються у процесі господарської та іншої діяльності [9, с. 41]. Стимулювання застосування новітніх ресурсозберігаючих, безвідходних технологій та екологічно чистих товарів проголошено також одним із основних завдань економічного регулювання ринкових відносин з метою раціонального водокористування [9, с. 52].

Ще у Постанові Верховної Ради України «Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки» (1998 р.) проголошувалося, що необхідними заходами для розв'язання проблем техногенно-екологічної безпеки є здійснення перебудови техногенного середовища, технічного переозброєння виробничого комплексу на основі впровадження новітніх наукових досягнень, енерго- і ресурсозберігаючих технологій, безвідходних та екологічно безпечних технологічних процесів, застосування відновлюваних джерел енергії, розв'язання проблем знешкодження і використання всіх видів відходів [10].

З метою забезпечення сталого розвитку, гармонізації економіки та довкілля уряд України в Програмі діяльності Кабінету Міністрів України «Український прорив: для людей, а не політиків» (2008 р.) зобов'язався забезпечити розроблення та впровадження новітніх наукових, екологічно безпечних технологій виробництва (ресурсо- та енергозберігаючих, маловідходних і безвідходних) [11].

Стимулювання суб'єктів господарювання до провадження виробничої діяльності з використанням безвідходних та екологічно безпечних технологій задекларовано в Концепції Загальнодержавної програми поводження з відходами на 2013–2020 рр. [12]. Концепція національної екологічної політики України на період до 2020 р. закріплює одним із основних завдань національної екологічної політики України технічне переоснащення виробничого комплексу на основі впровадження інноваційних проектів, енергоефективних і ресурсозберігаючих технологій, маловідходних, безвідходних та екологічно безпечних технологічних процесів. Екологізація промисловості, як відзначається у вищезазначеній

Концепції, передбачає упровадження новітніх наукових досягнень, енергоефективних і ресурсозберігаючих технологій, мало-відходних, безвідходних та екологічно безпечних технологічних процесів [13].

Паралельно із цим Україна є стороною понад 40 глобальних і регіональних конвенцій та угод, які тим чи іншим чином стосуються сталого розвитку. Проте переважна більшість з них включає у себе виключно природоохоронний напрям, хоча проблема сталого розвитку є набагато глибшою. Адже наразі від політичної відповідальності залежить те, щоб наявний в Україні пріоритет економічної складової в системній тріаді екологічного, соціального та економічного спрямування не порушував гармонії у відносинах між ними. Наслідками цього можуть стати кризові явища як в самій тріадній цілісності, так і всередині кожної із її складових.

Для прийняття ефективних політичних рішень щодо впровадження концепції сталого розвитку важливе значення мають міжнародні оцінки, які показують відповідність діяльності держави певним принципам і показникам [14, с. 110]. Такі оцінки визначаються за допомогою системи індикаторів, що, зокрема, якісно та кількісно характеризують процес переходу держави до екологічно зрівноваженого розвитку. Кожний індекс є середньозваженим показником та розраховується на основі системи індикаторів. Відтак міжнародні рейтинги є зручним інструментом для визначення місця країни у світовій системі координат.

Висновки та пропозиції. Концепція панування людини над природою та споживчого відношення до неї вже повністю себе дискредитувала. В той самий час сталий розвиток сприяє процвітанню і розширенню економічних можливостей, підвищенню рівня добробуту і захисту навколишнього середовища, задоволенню сучасних потреб людства і захисту його інтересів у майбутньому і пропонує найбільш оптимальний шлях поліпшення життя людей у всьому світі. Проте без відповідних політичних рішень спрямованих на обережне поводження з природними ресурсами, забезпечення збалансованого та безвідходного виробництва,

формування адекватних сучасному стану суспільства форм мислення та норм поведінки, а також без відпрацювання відповідних державних механізмів, Україна в найближчій перспективі не в змозі забезпечити впровадження концепції сталого розвитку, що, на фоні невирішених соціально-економічних проблем, може призвести до глибокої кризи.

Список використаної літератури

1. Nilsson L., Persson P. O., Rydén L., Darozhka S., Zaliauskiene A. Cleaner Production – Technologies and Tools for Resource Efficient Production. Baltic University Press, 2007. 326 p.
2. Александров И. А. Инновационно-устойчивое развитие экономики. *Економіка : реалії часу*. 2015. № 3. С. 200-205.
3. Трегобчук В. М. Концепція сталого розвитку для України. *Вісник НАН України*. 2002. № 2. С. 28-40.
4. Брундтланд Г. Наше спільне майбутнє: Міжнародна комісія з навколишнього середовища та розвитку. Оксфорд : Оксфорд Юніверсіті Пресс, 1987. 512 с.
5. Мельник А. Ф., Васіна А. Ю. Концептуальні засади структурування економік регіонів в умовах посилення агресивного середовища їх функціонування і появи нових глобальних та внутрішньонаціональних викликів. *Механізми реалізації регіональної структурної політики* : монографія; за заг. наук. ред. професора А. Ф. Мельник. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. С. 169-183.
6. Попович В. В., Ніценко В. С. Проблеми сталого розвитку Одеського регіону. *Бізнес Інформ*. 2013. № 7. С. 69-73.
7. Олійник Т. І. Економічна стійкість – основна складова сталої діяльності сільськогосподарського підприємства. *Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. Сер. : Економічні науки*. 2014. № 3. С. 262-268.
8. Балджи М. Д. Організаційно-економічні засади комплексного природокористування на регіональному рівні : монографія. Одеса : Атлант, 2010. 500 с.
9. Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. академіка НАН України, д.т.н., проф., засл. діяча науки і техніки України Б. Є. Патона. Київ : Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2012. 72 с.
10. Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки : Постанова Верховної Ради України від 5 березня 1998 р. № 188/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 38-39. Ст. 248.
11. Програма діяльності Кабінету Міністрів України «Український прорив: для людей, а не політиків»: затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 16.01.2008 № 14 (14-2008-п). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/n0001120-08>.

12. Концепція Загальнодержавної програми поводження з відходами на 2013–2020 роки. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 січня 2013 р. № 22-р. *Офіційний вісник України*. 2013. № 6. Ст. 69.
13. Концепція національної екологічної політики України на період до 2020 року. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2007 р. № 880-р. *Офіційний вісник України*. 2007. № 79. Ст. 2961.
14. Горбач Л. М., Хвесик М. А. Концептуальні засади сталого розвитку в контексті глобалізації і регіоналізації. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2008. № 7. С. 107-113.

Стаття надійшла 13.06.2020 року

А. В. Андрейченко,

доктор экономических наук, доцент,
профессор кафедры менеджмента и инноваций,
Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова
Французский бульвар, 24/26, г. Одесса, 65058, Украина
e-mail: avandreichenko@gmail.com

Р. Р. Арутюнян,

кандидат экономических наук, доцент
доцент кафедры банковского дела
Одесский национальный экономический университет
Преображенская, 8, м. Одеса, 65082, Украина
e-mail: ruzaodessa@gmail.com

Г. Г. Варданыан,

студентка 4-го курса специальности «Международные отношения»
Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова
Французский бульвар, 24/26, г. Одесса, 65058, Украина
e-mail: vardanyan.gayane05@gmail.com

ВЛИЯНИЕ ПОЛИТИЧЕСКИХ РЕШЕНИЙ НА РЕАЛИЗАЦИЮ КОНЦЕПЦИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

Обосновано, что переход к устойчивому развитию должен обеспечить сбалансированное решение проблем социально-экономического развития и сохранение природно-ресурсного потенциала. Доказана необходимость сбалансированности между экономической, социальной и экологической составляющими стратегии устойчивого развития. Определено, что без соответствующих политических решений направленных на осторожное обращение

с природными ресурсами, обеспечения сбалансированного и безотходного производства, формирование адекватных современному состоянию общества форм мышления и норм поведения, а также без отработки соответствующих государственных механизмов, Украина в ближайшей перспективе не в состоянии обеспечить внедрение концепции устойчивого развития.

Ключевые слова: устойчивое развитие; равновесие; концепция; государственное регулирование; политические решения.

A. V. Andreichenko,

doctor of economic studies, associate professor,
professor of the Department
of management and innovations
Odessa I. I. Mechnikov National University,
24/26, Frantsuzkiy av., Odessa, 65058, Ukraine
e-mail: avandreichenko@gmail.com

R. R. Harutyunyan,

PhD in Economics, Associate Professor
Associate Professor of the Department of Banking
Odessa National Economic University
Preobrazhenskaya str., 8, Odessa, 65082, Ukraine
e-mail: ruzaodessa@gmail.com

G. G. Vardanyan,

4th year student of specialty “International Relations”
Odessa I. I. Mechnikov National University,
24/26, Frantsuzkiy av., Odessa, 65058, Ukraine
e-mail: vardanyan.gayane05@gmail.com

THE INFLUENCE OF POLITICAL DECISIONS ON THE IMPLEMENTATION OF THE CONCEPT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Throughout its existence and in the process of passing all the new stages of development, man has increased the scale of its impact on nature. Today they have reached the critical level at which nature loses its ability to self-healing. Awareness of the rapid depletion of minerals, the progressive degradation of other types of natural resources due to human economic activity, the threat of global environmental crisis is the basis for the practical implementation of the concept of sustainable development in different countries. At the present stage, the imbalance between political, social, technological, economic, environmental development necessitates the transition to a model of sustainable development for Ukraine. One of the most influential factors of sustainable development both at the state level and within individual territorial

associations is the effective partnership of state and local authorities with the private sector and the population. And political decisions play the most important role in the effectiveness of this partnership.

The main purpose of the article is to study the problematic issues of sustainable development in the context of their dependence on relevant policy decisions.

The article substantiates that the transition to sustainable development should provide a balanced solution to the problems of socio-economic development and conservation of natural resource potential.

The concept of human domination over nature and consumer attitude to it has already completely discredited itself. At the same time, sustainable development contributes to the prosperity and expansion of economic opportunities, improving the well-being and protection of the environment, meeting the modern needs of mankind, and protecting its interests in the future and offers the best way to improve people's lives around the world. However, without appropriate policy decisions aimed at careful management of natural resources, ensuring balanced and non-waste production, the formation of adequate to the current state of social forms of thinking and norms of behavior, as well as without working out appropriate state mechanisms, Ukraine will not be able to implement the concept of sustainable development, which, against the background of unresolved socio-economic problems, can lead to a deep crisis.

Key words: sustainable development; balance; concept; state regulation; political decisions.

References

1. Nilsson, L., Persson, P. O., Rydén, L., Darozhka, S. & Zaliauskiene, A. (2007). *Cleaner Production – Technologies and Tools for Resource Efficient Production*. Baltic University Press.
2. Aleksandrov, I. A. (2015). Innovatsionno-ustoychivoe razvitie ekonomiki [Innovative and sustainable economic development]. *Ekonomika : realiji chasu. – Economy: the realities of time*, 3, pp. 200-205. [in Russian].
3. Trehobchuk, V. M. (2002). Konceptiia staloho rozvytku dlia Ukrainy [The concept of sustainable development for Ukraine]. *Visnyk NAN Ukrainy. – Bulletin of the NAS of Ukraine*, 2, pp. 28-40. [in Ukrainian].
4. Brundtland, Gh. (1987). *Nashe spilne maibutnie: Mizhnarodna komisiia z navkolyshnogo seredovyshia ta rozvytku* [Our common future: the International Commission on Environment and Development]. Oksford : Oksford Yuniversiti Press. [in Ukrainian].
5. Melnyk, A. F. & Vasina, A. Yu. (2015). Konceptualni zasady strukturuvannia ekonomik rehioniv v umovakh posylennia ahresyvnoho seredovyshha yikh funktsionuvannia i poiavy novykh hlobalnykh ta vnutrishnionatsionalnykh vyklykiv [Conceptual bases of structuring of economies of regions in the conditions of strengthening of the aggressive environment of their functioning and emergence of new global and domestic challenges]. *Mekhanizmy realizatsii rehionalnoi strukturalnoi polityky. – Mechanisms for implementing regional structural policy*, pp. 169-183. [in Ukrainian].

6. Popovych, V. V. & Nitsenko, V. S. (2013). Problemy staloho rozvytku Odeskoho rehionu [Problems of sustainable development of Odessa region]. *Biznes Inform.* – *Business Inform.*, 7, pp. 69-73. [in Ukrainian].
7. Oliinyk, T. I. (2014). Ekonomichna stiiikist – osnovna skladova staloi diialnosti silskohospodarskoho pidpryemstva [Economic stability is the main component of sustainable activity of an agricultural enterprise]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu im. V. V. Dokuchaeva.* – *Bulletin of Kharkiv National Agrarian University named after V. V. Dokuchaev*, 3, pp. 262-268. [in Ukrainian].
8. Baldzhy, M. D. (2010). Orghanizatsiino-ekonomichni zasady kompleksnoho pryrodokorystuvannya na rehionalnomu rivni [Organizational and economic principles of integrated nature management at the regional level]. Odesa : Atlant. [in Ukrainian].
9. Paton, B. Je. (2012). Natsionalna paradyhma staloho rozvytku Ukrainy [National paradigm of sustainable development of Ukraine]. Kyiv : Derzhavna ustanova «Instytut ekonomiky pryrodokorystuvannya ta staloho rozvytku Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy». [in Ukrainian].
10. Pro Osnovni napriamy derzhavnoi polityky Ukrainy u haluzi okhorony dovkillia, vykorystannia pryrodnykh resursiv ta zabezpechennia ekolohichnoi bezpeky : Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 5.05.1998 r. № 188/98-VR. [On the Main Directions of the State Policy of Ukraine in the Field of Environmental Protection, Use of Natural Resources and Ensuring Environmental Safety: Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine] (1998, March) *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy.* – *Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*, 38-39. [in Ukrainian].
11. Prohrama diialnosti Kabinetu Ministriv Ukrainy «Ukrainskyi proryv: dlia liudei, a ne politykiv» [Program of activities of the Cabinet of Ministers of Ukraine “Ukrainian breakthrough: for people, not politicians”]. (2008). Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/n0001120-08>. [in Ukrainian].
12. Kontsepsiia Zahalnodержavnoi prohramy povodzhennia z vidkhodamy na 2013-2020 roky [Concept of the National Waste Management Program for 2013-2020]. (2013). *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy.* – *Official Bulletin of Ukraine*, 6. [in Ukrainian].
13. Kontsepsiia natsionalnoi ekolohichnoi polityky Ukrainy na period do 2020 roku [The concept of national environmental policy of Ukraine for the period up to 2020]. (2007). *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy.* – *Official Bulletin of Ukraine*, 79. [in Ukrainian].
14. Ghorbach, L. M. & Khvesyk, M. A. (2008). Kontseptualni zasady staloho rozvytku v konteksti hlobalizatsii i rehionalizatsii [Conceptual principles of sustainable development in the context of globalization and regionalization]. *Naukovyi visnyk Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrajinckyi.* – *Scientific Bulletin of Volyn National University named Lesya Ukrainka*, 7, pp. 107-113 [in Ukrainian].